HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בשעמד בדין אי בשעמד בדין אפילו חומש נמי משלם אמר רב הונא בריה דרב יהושע לפי [א]שאין משלמין חומש על כפירת שעבוד קרקעות רבא אמר הכא במאי עסקינן כגון שהיתה דיסקייא של אביו מופקדת ביד אחרים קרן משלם דהא איתיה חומש לא משלם דכי אישתבע בקושטא אישתבע דהא לא הוה ידע: **חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן כו':** אמר רב פפא לא שנו אלא שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו חיישינן שמא תייקר איכא דאמרי אמר רב פפא [ב]לא שנא גזילה קיימת ולא שנא שאין גזילה קיימת אינו צריך לילך אחריו לשמא תייקר לא חיישינן אמר רבא [ג]גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוזלו ועמדו על שתים אם החזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחרת ותנא תונא (א)גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה אע"ג דהשתא לאו ממונא (א) כיון דמעיקרא ממונא הוא בעי שלומי הכא נמי אף על גב דהשתא לא שוה פרוטה [כיון דמעיקרא הוי שוה פרוטה] בעי שלומי בעי רבא גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו מי אמרינן השתא ליכא גזילה (ב) או דלמא הא לא הדר גזילה דהואי גביה [ד]הדר פשטה גזילה אין כאן השבה אין כאן אי גזילה אין כאן השבה יש כאן [ה]הכי קאמר אף על פי שגזילה אין כאן מצות השבה אין כאן (ב)ואמר רבא הרי אמרו [ו]נזיר שגילח ושייר שתי שערות לא עשה ולא כלום בעי רבא גילח אחת ונשרה אחת מהו [ז]אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא נזיר שגילח אחת אחת קא מבעיא ליה לרבא אמר ליה לא צריכא כגון שנשר אחת מהן וגילח אחת מי אמרינן השתא מיהת הא ליכא שיעור או דלמא הא לאו גילוח הוא דמעיקרא הא שייר שתי שערות והשתא כי גילח לא הוי ב' שערות הדר פשטה שער אין כאן גילוח אין כאן אי שער אין כאן גילוח יש כאן הכי קאמר אע"פ ששער אין כאן [ח]מצות גילוח אין כאן ואמר רבא הרי אמרו [ט]חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה [י]בעי רבא אגף חציה מהו א"ל רב יימר לרב אשי לאו משנתנו היא זו דתנן (ג)חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה [כ]פקקה בזמורה עד שימרח [ל]היו בה שתים עד שימרח מן הצדדים ובין זמורה לחבירתה טעמא דמרח הא לא מרח לא אמאי ותיהוי כי אגף חציה אמרי הכי השתא התם אי לא מרח לא קאי אגף חציה במידי דקאי ואמר רבא הרי אמרו (ד)גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך בעי רבא

נשבע

ועוד דקמשני ליה כשעמד בדין קודם מיתתו והך העמדה מאי מהני הרי כפר ונשבע ולא הודה דהא אוקמינן דלא הודה אב והודה בנו ועוד דקמשני כשעמד בדין מכלל דעד השתא בשלא עמד בדין והא נשבע הוא ואביו קתני מכלל דבב"ד הוה הלכך ל"ג ליה. וה"ג אי הכי חומש נמי משלם א"ר הונא כו' אי הכי ממון גמור הוא וחומש נמי לשלם: **לפי שאין משלמין חומש על כפירת שעבוד קרקעות.** דחומש אמאי קאתי אשבועתא לאו שבועה היא דקי"ל שבועות (דף מב:) אין נשבעין על הקרקעות והאי בן כי אישתבע כפר לה שעבוד הקרקעות דאי לאו משום אחריות נכסים לאו עליה רמיא לשלומי: **רבא אמר.** לעולם בגזילה קיימת ודקשיא לך ולחייב הבן חומש על שבועת עצמו כיון דהודה הכא כשהיתה דסקיא שממון אביו נתון בה מופקדת ביד אחרים וגזילה זו בתוכה דכי אשתבע האי בקושטא אשתבע (ה) (ולא תימא בשיקרא אשתבע כדסברת לעיל) ותנן במס' שבועות (דף לו:) וחייבים על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון ואין חייבין על שגגתה גרידתא כי הכא דליתיה אנסיה: **לא שנו אלא שאין.** אותה חצי פרוטה קיימת מן הגזילה עצמה וחצי פרוטה הוא דמחייב ליה ולאו ממונא איכא אבל אם קיימת היא מן הגזילה עצמה צריך לילך: **חיישינן שמא תייקר.** ותעמוד על הפרוטה: **חייב להחזיר לו.** אגודה אחרת ואע"פ דהשתא לא שויא פרוטה כיון דבשעת גזילה הוי שוה פרוטה בעי לאהדוריה ולהוליכה אחריו: **ותנא תונא.** תנא דידן סייעתו: **שגילח.** אחת מהשתים ששייר: **ונשרה השניה מהו.** הוי גילוח או לא: **אמר ליה רב אחא לרבינא נזיר שגילח.** כל השערות אחת אחת קמבעיא ליה בתמיה. כלומר הא ודאי גילוח הוי כיון שבשעה שבא לגלח האי שיור הוה ביה שיעור גילוח וגילח אחת ואע"פ דנשרה שניה גילוח הוא: **שנשרה אחת.** שכשבא לגלח אין כאן שיעור גילוח: ה"ג **מי אמרינן השתא מיהא ליכא שיעור: חבית שניקבה וסתמוה שמרים.** ונתנוה ע"פ ארובה (ג) וממרחת יפה סביבותיה וטומאה בבית מצלת על העלייה כולה מלבא בה שום טומאה דסתימת שמרים סתימה היא ולא שלטה ביה טומאה במסכת כלים בפרק (ד) ואלו מצילין: **אגף.** לשון מגופה. אגף חציה היה בה תחתיה שיעור נקב לטמא וכלי המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה ואגף בטיט חציה מהו מי אמרינן השתא מיהא ליכא שיעור נקב או דלמא הא לא סתם שיעור סתימה: **פקקה בזמורה.** ואין שם שמרים: **עד שימרח.** בטיט מן הצדדין של זמורה לסותמו היטב:

אמר רבא גזל שלש אגודות בג' פרוטות והוזלו ועמדו על שתים חייב להחזיר לו אחרת. פי' אם ישנה בעין מחזיר אותה ואם לאו משלם ליה שוה פרוטה כמו שהיתה שוה בשעת הגזילה והוא הדין באחת שגזלה והוזלה שמחזיר לו אגודה או דמיה אלא רבותא נקט דאפילו בשלשה דקיים מצות השבה בתרתי אפ"ה חייב להחזיר לו אחת אע"ג דמהאי ותנא תונא דמייתי לא משמע מינה אלא היכא דגזל אחת והוזלה דההיא דמיא לגזל חמץ ועבר עליו הפסח ההיא רבותא דג' קאמר רבא מסברא ומדנקט והוזלו משמע דפשיטא ליה דאם גזל ג' אגודות שוות שתי פרוטות והחזיר לו ב' מהן דלא מיחייב להחזיר לו שלישית כיון דמעיקרא בשעת גזלה לא הוי ממונא ולשמא תייקר לא חיישינן:

ה"ג בעי רבא גזל ב' אגודות בפרוטה והחזיר אחת מהן מהו מי אמרי' השתא מיהא ליכא גזילה גביה או דלמא הא לא אהדר גזילה ול"ג הא דגרס בספרים הוקרו ועמדה כו': **מצות השבה אין כאן.** נראה דלא בעי למיפשט אלא דלא מעכב מצות השבה ומצות השבה מיהא לא קיים: **מצות גילוח אין כאן.** ומעכב מלשתות יין ומלטמא למתים כאלו לא גילח כלומר כמ"ד גילוח מעכב דאחר ישתה הנזיר יין אחר כולם א"נ לענין מצוה קאמר דלא קיים מצות גילוח ואליבא דכ"ע דפלוגתא היא בנזיר בפ' ג' מינין (דף מו.): **הרי אמרו חבית שנקבה וסתמוה שמרים כו'.** מה שפירש בקונטרס חבית שנתנה ע"פ ארובה ומצלת על העלייה אין נראה דההיא משנה דמייתי בסמוך חבית שנקבה היא במס' כלים בפ"י (מ"ו) דמשמע דמיירי להציל מה שבתוכה אם היא באהל המת דאי הוה מיירי ע"פ ארובה היה לו לשנותה במס' אהלות ועוד דלשון הצלה לא הוה משמע הכי דה"ל למימר חוצצת ונראה לפרש דאיירי בחבית המוקפת צמיד פתיל שאין טומאה נכנסת בה באהל המת ונקבה בכונס משקה דהכי הויא שיעורא כדאמר במס' כלים (פ"ט מ"ח) וסתמוה שמרים מצלת על כל מה שבתוכה והא דאמר בסוף המצניע (שבת דף צו.) ולענין צמיד פתיל עד שיפחת רובו היינו בסתומה שאם נקבה וסתמה הוי שם כלי עליה עד שיפחות רובה דאז לא מהני לה סתימה דהוי כאוכלים שגיבלן בטיט כיון דאין שם כלי עליו ולא כמו שפי' בקונטרס בהמצניע ולענין צמיד פתיל עד שיפחת רובו דכלי חרס המוקף צמיד פתיל אין טומאה נכנסת דרך נקביו עד שיפחת רובו כדמוכח במסכת כלים בפרק שלשה דשיעורו בכונס משקה וכן משמע בההיא שמביא התם בקונטרס נתנה קדירה ע"פ ארובה דאמר ב"ש הכל טמאים בכונס משקה ואפילו ב"ה לא מטהרי אלא עלייה אבל קדירה טמאה אלמא טומאה נכנסת בתוכו בכונס משקה: **אגף חציה.** תימה היכי דמיא הך בעיא להנך בעיות דלעיל דכיון דגף אין כאן נקב ולמה לא תועיל הסתימה דמ"ל אם לא נקבה מעולם אלא כך ומ"ל שאגף חציה [ועוד] תימה דהכא אמר בסתמוה שמרים שמה סתימה ובספ"ק דיבמות (דף טו:) אמרינן חבית של זיתים מגולגלים ב"ש אומרים אין צריכה לינקב ומודים שאם נקבה וסתמוה שמרים שהיא טהורה וי"ל דהתם ודאי לענין הכשר מסתמא לא ניחא להו לבעלים במה שיוצא ממנה כיון שנקבה אף על פי שסתמוה שמרים לאו סתימה מעלייתא היא אבל לענין להציל מטומאה הויא סתימה מעלייתא:

מסורת הש"ס

(א) לעיל צו:, (ב) נזיר מב., (ג) כלים פ"י מ"ו, (ד) לעיל צו:, (ה) ס"א ל"ג,

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהשתא לאו ממונא הוא כיון: (ב) שם ליכא גזילה גביה או דלמא: (ג) רש"י ד"ה חבית וכו' וממרחת יפה וכו': (ד) בא"ד בפ' אלו כלים מצילין:

מוסף רש"י

ותנא תונא. כלומר מצינו תנא שלנו המסייענו בזאת (קדושין כד:). **גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו.** לנגזל, **הרי שלך לפניך.** בעין כמות שהוא, דהיזק שאינו ניכר הוא (לעיל סו:) **ובלבד שישלם לו** אותו עצמו וקרינא בה והשיב את הגזילה אשר גזל, שהרי לא נשתנה (גיטין נג:).

רבינו חננאל

רבא אמר הב"ע כגון שהיתה דיסקיא של אביו מופקדת ביד אחר. פי' שני שקין מחוברין ומונחין על החמור, אחד מצד זה ואחד מצד אחר. ובלשון ישמעאל אלכרג'. **איכא דאמרי אמר רב פפא לא תימא הני מילי היכא דאין גזילה קיימת** אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו, לא שנא גזילה קיימת לא שנא אין גזילה קיימת לשמא תייקר לא חיישינן. וכן הלכה. וכן פסק בפר"ח זצ"ל. **אין משלמין חומש על שבועת כפירת שעבוד קרקעות.** פי' כגון שאין גזילה קיימת וכיון שהניח קרקע ובא הנגזל לטרפו להפרע דמי גזלה שגזלו אביו ודחה היורש וכפר ונשבע בה, נמצאת שבועתו שכפר ונשבע על הקרקע שה(ג)ניח מורישו. **אמרי גזילה אין כאן מצות השבה אין כאן.** רב חננאל ז"ל פי' מצות השבה אין כאן, שלא קיים מצות השבה שהרי לא השיב מה שנגזל. **חבית שניקבה וסתמוה שמרים הוצלה.** פי' סתמוה שמרים נידונית כצמיד פתיל מבפנים ומצלת מן הטומאה על כל מה שבתוכה דתניא ר' יהודה אומר אין צמיד פתיל וחכ"א יש, כיצד חבית שניקבה וסתמוה שמרים רי"א אינה מצלת, וחכ"א מצלת. ודברים ברורים. ובפר' קמא דיבמות אמרי' חבית נקובה היתה וסתמוה שמרים. ונתברר הפירוש.

עין משפט נר מצוה

קלב א מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הלכ' יד ופ"ז מהל' שבועות הלכה ג ד סמג לאוין רה ועשין עג:

קלג ב מיי' פ"ז מהל' גזילה ואבידה הלכה יא סמג עשין עג טור ש"ע ח"מ סי' שסז סעיף ג:

קלד ג מיי' שם פ"א הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ג:

קלה ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

קלו ו מיי' פ"ח מהלכות נזירות הלכה ו:

קלז ז ח מיי' שם הלכ' ז:

קלח ט י כ ל מיי' פכ"ב מהלכות טומאת מת הלכה ח: